

ONDERZOEK:

Wondelgem, Vrouwenstraat

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	
Programma van Maatregelen	+
<small>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</small>	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een nota van het proefsleuvenonderzoek
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Regulier traject	Archeologienota	Bureauonderzoek	
		Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
Uitgesteld traject	Nota	Vooronderzoek met ingreep in de bodem	
		Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
	Archeologierapport	Vooronderzoek met ingreep in de bodem	<<
		Opgraving	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	nvt

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen, sporen, foto's)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A2 (allesporenkaarten, TAW-kaarten, ...)
BIJLAGE 3	Foto's van de vlakken, sporen, profielen, archeologische objecten
BIJLAGE 4	Tekeningen (bodemprofielen)
BIJLAGE 5	Dagrapport veldwerk

ONDERZOEK:

Wondelgem, Vrouwenstraat

ONDERDEEL

1

Administratieve fiche/~~Privacy~~fiche

©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

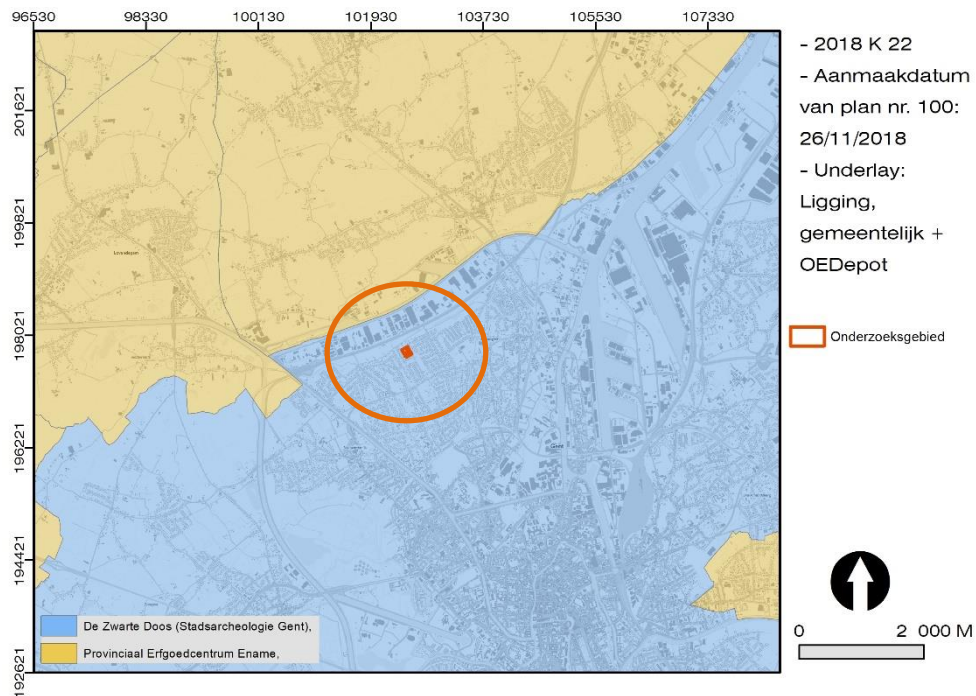
INHOUDSOPGAVE

1	Situering van het onderzoek	2
2	Projectcodes	3
3	Betrokken actoren.....	4
4	Bewaring van de data	4

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots.....	3
---	---

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Gent	
Deelgemeente	Wondelgem	
Straat en straatnummer	Vrouwenstraat 81-83	
Kadastrale situering	Sectie	C
	Afdeling	30
	Percelen	314E, 314H, 314G, 318E
Lambert 72-coördinaten	N	X 102517,547 ; Y 197841,616 m
	Z	X 102504,053 ; Y 197672,546 m
Oppervlakte	14648,49 m ²	1,46 ha
Oppervlakte bodemingreep	8288,45 m ²	0,82 ha
Datum van toekenning van de opdracht	28 augustus 2018	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 3.0	
Duur van het onderzoek	10 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	■■■■■	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots.

2 Projectcodes

Bureaustudie	n.v.t.
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	2018 K 22
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	WON-VRO

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	n.v.t.	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

4

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	62
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2018. <i>Nota voor een verkavelingsproject aan de Vrouwenstraat 81-83 te Wondelgem (Gent)</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 62, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BVBA (tijdelijk depot)
Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BVBA

Bevoegde IOED	Stad Gent
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	De Zwarte Doos Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gent

ONDERZOEK:

Wondelgem, Vrouwenstraat

ONDERDEEL

10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Synthese.....	2
1.1	Datering en interpretatie van de dataset.....	2
1.1.1	Volledigheid van de dataset	2
1.1.2	Huidige dataset	3
1.1.3	Waardering van de archeologische site	3
1.2	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	4
2	Vervolgtraject	6
2.1	Impact van de geplande werken	6
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	6
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	7
2.4	Randvoorwaarden.....	7
3	Bibliografie.....	8
4	Lijst van figuren	9

1 Synthese

1.1 Datering en interpretatie van de dataset

1.1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen (nieuwbouw van enkele meergezinswoningen).

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een uitgesteld proefsleuvenonderzoek op basis van een bekrachtigde archeologienota.

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem konden volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende aardkundige data zijn getoetst
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn getoetst
- er werd een terreinbezoek en een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren
- er is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, conform het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota

Het onderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden het vooronderzoek te vervolledigen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er bewaarde archeologische sites aanwezig zijn- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

1.1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie heeft aangetoond dat het projectgebied zich binnen een voormalig akkerland ten zuiden van de Kale bevindt. Op basis van de beschikbare aardkundige, historische en archeologische data werd de kans bestaande geacht dat het gebied ook in het verleden is bewoond/gebruikt. Hiervan werden enkel bewaarde of gedeeltelijk bewaarde sporensites verwacht. Het definitief vaststellen van deze al dan niet aanwezige sporensites was enkel middels een proefsleuvenonderzoek mogelijk. Dit proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er binnen het onderzoeksgebied geen sporen of structuren aanwezig zijn die een archeologische kenniswinst kunnen opleveren.

Er kan dus worden gesteld dat de huidige dataset om te komen tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied als volledig kan worden beschouwd.

1.1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens van de bureaustudie en de prospectie met ingreep in de bodem kan dus worden gesteld dat:

1. Het projectgebied is gelegen ten zuiden van de vroegere loop van de Kale. Het gebied is landschappelijk (in het Holoceen, weliswaar) dus een laaggelegen gebied, dat in zuidelijke richting overgaat naar een kouterlandschap. Deze zogenaamde kouters en de overgangszones daar naartoe worden steevast als archeologisch gevoelig geacht, maar in dit onderzoek werd aangetoond dat er in dit gebied geen sporen van menselijke activiteiten aanwezig zijn.
2. De afwezigheid van sporen lijkt te wijten te zijn aan de keuze van de mens in het verleden (het gebied was mogelijk te weinig bruikbaar, te dicht bij de Kale, ...). Gezien de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied is het echter moeilijk om hierover uitspraken te doen en moet men zich beperken tot de vaststelling dat er geen sporen van menselijke activiteiten, ouder dan de 19^e eeuw, aanwezig zijn.
3. Gezien de relatief lage densiteit aan archeologisch onderzoek in de Kalevallei is het huidige onderzoek een goede leidraad voor verder onderzoek in de streek. Er kan nog steeds worden uitgegaan van de werkhypothese dat de kern van de menselijke activiteiten in het verleden zich op de hogere, drogere gronden situeert. Tegelijk kan men stellen dat het volledige landschap in een netwerk van menselijke activiteiten zal zijn

opgenomen, waaronder ook de overgangszones, de Kalevallei en de Kale zelf, maar dat deze activiteiten zich manifesteerden op een manier die zeer weinig archeologische sporen heeft nagelaten.

4. De aangetroffen archeologische sporen concentreren zich in de 19^e en 20^e eeuw. Er is dus sprake van antropogene sporen van sub-recente en recente datum.

Op basis van de ingezamelde onderzoeksdata kan dus worden gesteld dat er binnen het huidige onderzoeksgebied geen archeologische sporen of structuren aanwezig zijn die een potentieel op archeologische kenniswinst bevatten. De geplande werken hebben dan ook geen impact op de archeologische kennis.

1.2 Antwoord op de onderzoeksvragen

In de bekrachtigde archeologienota is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

Prospectie met Ingreep in de bodem:

- *Zijn er archeologische sporen aanwezig ? Welke spoorcategorieën komen voor?*
Er zijn antropogene grondsporen aanwezig. Het gaat om perceelsgreppels en sporen van een voormalige boomgaard en tuinderij.
- *Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen ?*
De sporen zijn, gezien hun vrij jonge datering, zeer goed bewaard.
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes ?*
De sporen maken deel uit van een perceelsindeling en van een boomgaard.
- *Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen ?*
Er zijn geen dergelijke indicaties.
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap ?*
Er is geen relatie tussen de antropogene grondsporen en het landschap, er is sprake van een voormalig akkerland dat bij vertuining naar een boomgaard is omgezet.
- *Kan een archeologische site uitgesloten worden ?*
De aanwezigheid van een archeologische site kan op basis van de huidige dataset worden uitgesloten.
- *Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied ?*
De antropogene verstoring van de bodem kenmerkt zich enerzijds door een gebruik als akkerland en dus een omzetting van een deel van de bodem tot teelaarde en anderzijds door het uitgraven van greppels en kuilen in context van landindeling en tuinderij.

En aanvullend:

- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*

Het beschermen van het archeologisch patrimonium binnen het onderzoeksgebied is niet noodzakelijk, aangezien het verlies van de sporen uit de 19^e, 20^e en 21^e eeuw aanvaardbaar is. Het uittekenen van een vervolgstategie met te nemen maatregelen (Programma van Maatregelen) is niet noodzakelijk.

2 Vervolgtraject

2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit een volledige verstoring van het bodemarchief binnen het huidige onderzoeksgebied

Als oorzaak voor de verstoring is de geplande toestand als volgt:

Op het terrein worden appartementen en woningen opgetrokken, gelegen in een groene omgeving. De bestaande bebouwing blijft behouden, met uitzondering van de garage die zal afgebroken worden. Zo goed als alle bomen blijven behouden. Het landhuis en een groenzone errond, in totaal 1045m², blijft ongewijzigd en wordt uitgesloten van de verkaveling.¹

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele onderzoeksmethodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek (cf. bekrachtigde archeologienota) en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd, op basis hiervan is de prospectie met ingreep in de bodem in zijn huidige vorm noodzakelijk geacht.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Op basis van het huidige bureauonderzoek is de kans op het aantreffen van informatie die het advies zou veranderen zeer klein.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen specifieke onderzoeksvragen die middels geofysisch onderzoek beantwoord kunnen worden .
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De aardkundige data bieden geen aanwijzingen dat het onderzoeksgebied afgedekte of

¹Uittreksel uit de bekrachtigde archeologienota.

<i>Soort onderzoek</i>	<i>Mogelijk</i>	<i>Nuttig</i>	<i>Schadelijk</i>	<i>Noodzakelijk</i>	<i>Evaluatie</i>
					bewaarde paleo-horizonten bevat.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De aardkundige data bieden geen aanwijzingen dat het onderzoeksgebied afgedekte of bewaarde paleo-horizonten bevat.
Proefsleuven	JA	JA	NEE	JA	In dit dossier de meest nuttige methodiek om het archeologisch kennispotentieel op een financieel haalbare wijze te waarderen. Deze methode is uitgevoerd.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat het archeologietraject als volledig kan worden beschouwd.

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Binnen het onderzoeksgebied zal het bodemarchief door de geplande werken verstoord worden, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit echter dat de ingezamelde data aangetoond hebben dat het onderzoeksgebied geen potentieel tot archeologische kenniswinst bevat, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht. De werken hebben geen impact op het archeologisch kennispotentieel.

In deze optiek is het gedetailleerd uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, zo goed als nihil is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

3 Bibliografie

Naslagwerken

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

4 Lijst van figuren

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

